

Asia: VN/22132/2020

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

- 1. Tavoitteiden asettamiseksi on selonteossa tarkoitus käsitellä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa ja perustelkaa enintään viisi selkeää kysymystä. Mikäli mahdollista, sijoittakaa ne teemaotsikoiden alle sopivaksi katsomaanne kohtaan. Teema-alueet on esitelty edellä.**

C) Työelämän tasa-arvon ja syrjimättömyyden vahvistaminen.

Työelämän tasa-arvo ja syrjimättömyys pitää sisällään hyvin laajoja kokonaisuuksia, esimerkiksi työn ja perheen yhteensovittamisen, sukupuolten välisen palkkakuilun kaventamisen ja työmarkkinoiden segregaaation purkamista. Teemaan kuuluu myös maahanmuuttajien ja muiden kansalaisten, joilla on kantaväestöstä eroava nimi, vaikeudet päästä kiinni työelämään Suomessa. Erityisesti maahanmuuttajaperheissä naiset jäävät helpommin kotiin hoitamaan lapsia ja perhettä, eivätkä pääse osaksi työelämää.

B) Yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa tukeva koulutus.

Opetuksen tulee purkaa käsitystä, jossa oppilaan kyvyt, tiedot, osaaminen ja persoonallisuus ovat riippuvaisia oppilaan sukupuolesta. Yhteiskunnan sukupuolinormeja ja -stereotypioita tulee purkaa ja kouluissa tulee edistää moninaisuuden tunnistamista sekä vähentää binäärisen sukupuoliajattelun kielteisiä vaikutuksia. Koulutusjärjestelmän on poistettava sukupuoleen liittyviä oletuksia ja kannustettava jokaista oppilasta tai opiskelijaa toimimaan oman identiteettinsä mukaisesti ilman ahtaita sukupuolirooleja.

Tutkimuksissa on myös havaittu oppimistulosten eroja eri sukupuolten välillä Suomessa. Myös asuinpaikalla on vaikutuksia oppimistuloksiin. Ikäluokkien pienentyminen lisää paineita kouluverkoston harventamiseen kuntien taloudellisten säästöpainneiden takia erityisesti pienissä kunnissa. Tämä asettaa haasteita opetuksen tasa-arvoiseen järjestämiseen eri puolilla Suomea.

E) Poliittisiin päättäjiin kohdistuva häirintä ja uhkailu sosiaalisessa mediassa.

Näkyviin poliitikkoihin ja erityisesti naispoliitikkoihin kohdistuu sosiaalisessa mediassa hyvin voimakasta häirintää ja epäsuoria uhkailuja fyysisestä väkivallasta. Varsinkin tietyistä aiheista, kuten maahanmuutosta kirjoittaminen altistaa asiattomalle palauteryöpylle. Tämä saattaa aiheuttaa itsesensuuria ja kiistanalaisten aiheiden välttelyä sekä pahimmillaan kokonaan vaikuttamisesta jättäytymisen. Demokraattinen järjestelmä ei toimi, mikäli ihmiset eivät pahimmillaan uskalla asettua vaaleissa ehdolle päättäjiksi.

H) Miesten pakollisen asevelvollisuuden muuttaminen yleiseksi kansalaispalvelukseksi.

Sukupuolen perusteella määrittyvä asevelvollisuus on tasa-arvokeskustelun sokea piste ja merkittävä yhteiskunnallinen epäkohta. Ikäluokkien pienentyessä on myös haaste, saadaanko pelkästään miehistä koulutettua vuosittain tarpeeksi varushenkilöitä reserviin palveluksen keskeytysten takia. Asevelvollisuuden laajentaminen koskemaan koko ikäluokkaa lisäisi tasa-arvoa ja takaisi paremmin paitsi reserviin koulutettavien määrän, myös heidän motivaation.

D) Nuorten hyvinvointiin panostaminen syrjäytymisen ehkäisyksi.

Yhä useampi lapsi ja nuori kärsii mielenterveysongelmista. On suuri riski sille, että koronaepidemian vaikutukset pahentavat tilannetta entisestään ja jättävät pitkän jäljen. Erityisesti ilman opiskelu- tai työpaikkaa jääneille nuorille miehille syrjäytymisen riski on kasvanut, kun elämä on rajoittunut pitkälti ainoastaan neljän seinän sisään. Monen opiskelijan henkinen jaksaminen on ollut koetuksella ja yhtäältä opiskelijahuollon tukipalveluita saatavilla vaihtelevasti. Kun kaikki opetus tapahtuu pääsääntöisesti etäyhteyksin, on esimerkiksi uudelle paikkakunnalle muuttaneiden opiskelijoiden riski jäädä yksin eristyksiin ilman tärkeitä sosiaalisia kontakteja ja verkostoja suuri.

Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

2. Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi?

Huomioikaa, että kysymys on tavoitteista, ei välineistä tai toimenpiteistä. Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa enintään viisi konkreettista, selkeää ja seurattavissa olevaa tavoitetta.

Tasa-arvo ei ole koskaan alisteinen taloudelle, vallitsevalle turvallisuustilanteelle tai esimerkiksi aluepolitiikalle vaan asia, joka tulee huomioida kaikessa poliittisessa päätöksenteossa. Keskeiset yhteiskuntamme tasa-arvo-ongelmat kohdistuvat muun muassa sukupuolten erilaiseen työmarkkina-asemaan sekä vanhemmuuden ja sen kustannusten epätasaiseen jakautumiseen.

1. Työmarkkinoiden sukupuolittuneen segregaaation purkamista jatkettava. Tässä yhteydessä seurattava oppivelvollisuuden laajentamisen mahdollisia vaikutuksia nuorten hakeutumiseen eri aloille ammatillisessa koulutuksessa.

2. Työn ja perhe-elämän tasapainoinen yhdistäminen sekä vanhempainvapaiden tasapuolinen jakautuminen vanhempien kesken.

3. Naisvaltaisten alojen palkkakuilun kaventaminen miesvaltaisiin aloihin verrattuna.

4. Koulutuksessa tapahtuvan sukupuoleen tai muihin ominaisuuksiin perustuvan jaottelun purkaminen. Esimerkiksi liikunnan tunneilla luovuttava sukupuolijakoihin perustuvista ryhmistä ja uskonnonopetuksessa siirryttävä kaikille oppilaille yhtenäiseen oppiaineeseen nykyisen erillisopetuksen sijaan.

3. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä? Täsmentäkää ja perustelkaa, mikäli mahdollista.

Moniarvoisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen on kansainvälistyvässä maailmassa ja ihmisten liikkumisen lisääntyessä ensiarvoisen tärkeää. Perustuslain mainitsema ihmisten loukkaamaton yhdenvertaisuus on tunnustettava kaikessa lainsäädännössä ja sitä on ylläpidettävä, vaikka siihen kohdistuisi kovaa kritiikkiä.

Kansainvälisen toimintaympäristön kannalta on ajankohtaista kiinnittää huomiota siihen, millaisia vaikutuksia koronapandemialla on tasa-arvoon. Joidenkin arvioiden mukaan EU:n taloudellisesta elvytyksestä hyötyvät eniten miesvaltaiset alat, kuten rakennus, energia ja kuljetus. Samaan aikaan koronakriisi iski erityisen kovaa nimenomaan naisten suosimille sektoreille, kuten hoivatyöhön ja siivoukseen.

Sukupuolten oikeudellinen asema

4. Lainsäädäntö on yksi merkittävä sukupuolten tasa-arvopolitiikan väline. Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi? Huomatkaa, että kysymys ei koske ainoastaan tasa-arvolakia.

Palkkapolitiikan kohdalla raskaussyrjintään puuttuminen tarkemmin edistäisi tasa-arvoa. Vaikka määräaikaisten sopimusten epääminen raskauden vuoksi on jo laitonta tällä hetkellä, rikkomuksia tapahtuu jatkuvasti. Yksi keino voisi olla kirjata syrjintäkielto tasa-arvolain lisäksi myös työsopimuslakiin, koska se tunnetaan paremmin.

Nykyään on esimerkiksi tilanteita, joissa lain kirjain toteutuu muodollisesti mutta ei käytännössä. Jos tarkastellaan nykyisen tasa-arvolain edellyttämiä palkkakartoituksia, ne eivät useinkaan avaa palkkatasa-arvoon liittyvää mahdollista eriarvoisuutta. Laki ei kerro riittävän selkeästi, miten samaa tai samanarvoista työtä tekevien naisten ja miesten palkkoja tulisi vertailla, eivätkä luottamusmiehet pääse käsiksi tarkkoihin palkkatietoihin. Laissa tulisi täsmentää sitä, kuinka palkkakartoituksen vertailtavat työntekijäryhmät täytyy muodostaa. Nykyään osa työnantajista vertailee keskenään kaikkien saman työehtosopimuksen piiriin kuuluvien naisten ja miesten palkkoja tehtävästä riippumatta. Perusteettomat palkkaerot eivät tällöin tule ilmi.

Translain kohdalla nykyinen hallitusohjelmakirjaus ei tunnista riittävästi haasteita alaikäisten osalta. Sukupuolen juridisen vahvistamisen tulisi olla mahdollista myös alaikäisille, sillä sukupuolen vahvistamisen lykkääntyminen jopa vuosilla heikentää transnuorten hyvinvointia huomattavasti. Mahdollisuus saada oikean sukupuolen mukaiset henkilöpaperit viivytyksettä helpottaisi lukuisten transnuorten elämää, vähentäisi syrjintää ja parantaisi nuorten hyvinvointia. Sukupuolen vahvistaminen alaikäisenä on mahdollista muun muassa Norjassa, Irlannissa ja Maltalla. Uusi nimilaki on jo vahvistanut alaikäisten oikeuksia, sillä 15-vuotiaasta alkaen etunimen voi muuttaa toisen sukupuolen mukaiseksi. Sukupuolen vahvistamista koskevan lain olisi luontevaa olla linjassa tämän kanssa.

Nykyisen isyyslain mukaan lapsen syntymästä määräaika on kaksi vuotta, jonka kuluessa isyyden purkamista on haettava. Mikäli tästä määräajasta myöhästyy voi joutua maksamaan elatusmaksuja lapselle, joka ei ole biologisesti miehen oma. Määräaikaa isyyden purkamiseen tulisi nostaa tai mahdollistaa isyyden purkamisen mikäli uutta tietoa lapsen biologisesta isästä on saatavilla.

5. Moniperusteisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjinnän kohteeksi joutumista sukupuolen ja jonkin muun ominaisuuden perusteella. Se voi olla myös rakenteellista. Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

Lukuisten tutkimusten mukaan erilaisiin vähemmistöihin kuuluvat henkilöt ovat erityisen alttiita moniperusteiselle syrjinnälle. Esimerkiksi työmarkkinoilla ulkomaalaisen nimen omaavan henkilön on vaikeampi työllistyä Suomessa verrattuna identtiseen ansioluetteloon omaavaan kantasuomalaiseen. Anonyymiin rekrytointiin siirtyminen olisi yksi keino parantaa nykyistä tilannetta.

Saamelaisten rakenteellinen syrjintä olisi tärkeää käsitellä selonteossa, sillä saamelaisten asema on heikko ja kaikki kolme Suomessa puhuttua saamen kieltä ovat uhanalaisia. Suomessa on parannettava alkuperäiskansan asemaa ja varmistettava kielen ja kulttuurin jatkuvuus. Saamelaisten kielellisiä oikeuksia tarkastellessa tulee huomioida myös palveluiden saatavuus. Esimerkiksi saamelaisten oikeus saada sosiaali- ja terveyspalveluita omalla kielellä ei usein toteudu. Suomen on ratifioitava YK:n alkuperäiskansasopimus ILO169 ja Pohjoismainen saamelaissopimus. Saamelaisten oikeutta vaikuttaa omiin asioihinsa on parannettava erityisesti maa-oikeuksien osalta. Saamelaisten oikeudet on huomioitava muun muassa kaivoslakia uudistettaessa.

Muut huomiot

6. Muuta mahdollisesti huomioitavaa selonteon valmistelussa?

-

Perholehto Pinja
Sosialidemokraattiset Nuoret ry